

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea“, „Foaia Interesantă“ şi „Plugarul Luminat“ — 100 Lei pe an, 50 Lei pe 1/2 an, 25 Lei pe 1/4 de an.

Pentru ţărani: preoţi, învăţători, mici meseriaşi şi mici negustori: 60 Lei pe an, 30 Lei pe 1/2 an, 15 Lei pe 1/4 de an.

Pentru Iugoslavia 40 Dinari. — Cehoslovacia 30 coroane. — America 2 dollari, cari se trimit dlui Iohn L. Savu, 1 Main Str. Warren, Ohio

Redacţia în Orăştie (Trans.)

Foaie pentru popor.

Director: Pr. IOAN MOŢA

Apare în fiecare Joi

Administraţia în Orăştie (Trans.)

Adunare naţională la Orăştie.

Pentru a cere guvernului să întreprindă în drepturile sale faţă de Liceul unghuresc de aici!

Pe Sâmbătă, 16 Iunie, e convocată la Orăştie o adunare naţională-poporală de foarte mare însemnătate.

În vremea stăpânirii lor, Ungurii au înfipt în mijlocul acestui ţinut curat românesc, un Liceu (gimnaziu mare, cu 8 clase), cu scopul, înţeles pentru vremile lor, de a maghiariza prin el.

Drept la viaţă în acest ţinut, n'a avut acest Liceu maghiar nici în trecut, cu atât mai puţin are azi. În tot judeţul sunt abia 3 la sută unguri. Aceştia, dacă nu le trebuie carte românească, o pot avea pe cea unghurescă în Liceul maghiar din Leva, şi în clasele maghiare făcute încă pe lângă Liceul din Petroşeni. A le ţinea la îndemână un Liceu maghiar şi în Orăştie, e un lux cultural, pe care şi-l poate îngădui numai un popor sau o biserică, a cărei averi proprii, sunt fără fond.

Cu Liceul „Kún“ din Orăştie, nu stă lucrul aşa. Pe aceasta l'a înfiinţat biserica maghiară calvină şi l'a înzestrat apoi contele Kún cu o moşie sa. Atât ce a dat biserica, cât şi darul lui Kún, erau însă mult prea neînsemnate pentru trebuinţele mari ale unui Liceu. De aceea ei au cerut ajutorul Statului. Şi statul unghuresc le-a dat ajutorul cel mai mare, atât la plata profesorilor, cât la zidirea Caselor celor nouă a Liceului. Şi Statul unghuresc a silit apoi Universitatea săsască, să-şi bage mâna afund în pungă şi să aţeze acest Liceu, atât la noua zidire, cât şi la celelalte cheltuieli. În loc ca această „Universitate“ (mare fundaţiune, care e proprietatea poporului ce locuieşte pe teritoriul prinsurii ei!), să dea dreptăţea poporului românesc, deopotrivă părtaş cu cel unghuresc, după numărul său pe Fundus Regius, — Universitatea săsască dădea celor nouă unguri din judeţul Hu-

nedoarei, mai mult decât la sutele de mii de Români de pe tot Fundus Regius, — pentru a se ţinea aci Liceul „Kún“, focarul de maghiarizare. Aşadar banii şi dreptul Românilor, — li-se dădea lor, Ungurilor. Statul le-a dat şi el, afară de plata profesorilor, câteva sute de mii pentru zidirea cea nouă a Liceului, ţinându-şi pentru asta dreptul de a numi el pe 4 dintre profesorii Liceului. Aşa că biserica calvină şi fundaţiunea Kún, erau proprietari mai mult cu numele, decât în faptă, a acestui Liceu, bine hrănit de stat şi de Universitatea săsască, care le da lor ce trebuia se dea Românilor!

A venit stăpânirea românească. Li-s'a spus cu buna de Conziliul Dirigent: „Domnilor, nu mai aveţi rost la Orăştie. Retrageţi-vă într'un ţinut unghuresc, unde aveţi a purta grije de luminarea poporului vostru, — căci poporul românesc din ţinutul curat al Orăştiei, nu are lipsă de lumina voastră. Aci facem noi Liceu românesc şi alte şcoli româneşti. Şi fiindcă la Orăştie aveţi o zidire nouă pentru Liceu, vă dăm alta, tot aşa de frumoasă, în ţinuturile unghureşti, unde luăm în samă Liceele fostului stat unghuresc. Şi veţi fi acolo în pace!“

Aş! Doamne fereşte, ca trufaşii maghiari să înţeleagă acest glas cuminte românesc. „Nu!, au răspuns ei. Noi vrem să rămânem aci, în Orăştie! Nu plecăm!“

Nu că ar fi el o trebuinţă aci, ci ca o provocare, o aruncare în faţa poporului românesc, că nu le pasă nici de stăruirile schimbate, — acest Liceu e ţinut aci!

Şi ca să arate că nu le pasă de stăpânirea Oláh-ilor, în Liceu nici azi, după 5 ani de stăpânire românească, nu se învaţă limba română, decât ca în băţjocură.

O cercetare pe care a fă-

cut'o aici în primăvara asta un trimis al Ministeriului de Instrucţie (peste şcoli), a aflat, că îndrumările ce vin Liceelor de la Ministeriul şcolilor, ei nici nu le cetesc, decum să le îndeplinească. Ei spun: numai ce ne trimite episcopul nostru, finem în samă! Au mărturisit'o ei, profesorii, şi au iscălit'o în procesul verbal luat.

Ei, bine, aceste lucruri nu se mai pot suferi! Guvernul nu s'a folosit de dreptul său — moştenit dela statul unghuresc, — de a numi el 4 profesori la acest Liceu, cari aveau să propună limba română, istoria şi geografia româneşti; nu a cercetat dacă acest Liceu e al bisericii calvine ori al Statului, câtă vreme Statul a dat partea cea mai mare de bani, cât din pungă sa, cât din pungă Românilor părtaşi la Universitatea Săsască, — pentru zidirea cea nouă şi pentru trebuinţele de toate zilele ale Liceului, —

aceasta suntem chemaţi să o facem noi prin Adunarea naţională-poporală de Sâmbătă: să chemăm statul să întreprindă în drepturile sale faţă de acest Liceu, să cerceteze şi să afle, că zidirea aceasta e făcută în cea mai mare parte cu ajutorul Statului şi a Universităţii Săseşti (în care Ungurii sunt numai un picur într'o mare), — şi vădindu-se acestea, Statul să întreprindă în dreptul său de stăpân, să ţină samă de simţăminte jignite ale poporului românesc care vede încă aci în mijlocul său acest Liceu strein, cetăţue de maghiarizare, steag sfidător (ce ţi-se vâra în ochi) şi — să-l strămuté ori-unde, într'un ţinut unghuresc.

Noi nu cerem peirea lui, ci — plecarea lui de aici, unde nu are nici un rost, ci e numai o provocare la adresa noastră.

Aici numai Liceul românesc are drept la viaţă!

Acestea le cerem noi guvernului prin adunarea de Sâmbătă, la care vor lua parte toate comunele din frumosul şi românescul ţinut al Orăştiei.

*

Mişcarea pentru această arătare a voinţei poporului

nostru din acest ţinut, e porinită din inima tuturor Românilor fruntaşi din oraş şi jur şi a întregului popor, — şi de aceea vedem că convocarea Adunării, e iscălită de Direcţiunile tuturor Şcolilor noastre naţionale, cari îşi cer locul lor şi largul lor în acest oraş, apoi de Preşedinţii tuturor Societăţilor româneşti din Orăştie, — şi anume: Preşedintele Comitetului Şcolar al şcolilor naţionale din loc: Dr. I. Mihuş; Directorul Liceului „Vlaicu“: Ar. Demian, pt. Direcţia Şcolii Medii de fete: prof. Tănăsioi, Directorul Şcolii primare confesionale I. Branga, Direcţiunea Şcolii primare de stat Ana Cândea, — apoi Societăţile: Casina Română, ca club al intelectualilor din loc, prin Preşedintele D. Florian, Societatea Femeilor Române prin Prezidenta Victoria Dr. Erdeli; Societatea Meseriaşilor Români prin Preşed. D. Martin; „Clubul Economilor“ ca societate a ţăranilor din loc, prin preşed. I. Moşa, vice-preşed. I. Silian; — iar în numele Credincioşilor bisericeşti gr.-orientale din loc şi jur, protpp. V. Domşa şi pr. S. Păcurariu; în numele credincioşilor greco-catolici din loc şi jur, protpp. I. Ieneş.

Arată şi aceste iscălituri, că această mişcare e îmbrăţişată de toate sufletele româneşti, — şi de aceea ea trebuie să şi ducă la sfârşitul dorit!

Ştiri politice

Regele şi Regina la Varşovia

Polonia e în plină pregătire pentru a primi cu pompă şi căldură pe M. Sa Regele României şi pe M. Sa Regina, — cari pleacă în 22 Iunie la Sinaia,

M. S. Regele merge pentru a întoarce vizita pe care capul statului Polon, Preşedintele republicii polone, a făcut'o anul trecut României.

M. S. Regele va fi însoţit în călătoria sa în Polonia, de întâlul ministru Brătianu, de Ministrul de externe (al treburilor cu ţările din afară) Duca şi de Ministrul Palatului Mişu, — apoi de generalul Angelescu Mareşalul Palatului şi de T. Greceanu, Director în Ministeriul de externe.

Din aceasta se înţelege, că vizita se va folosi şi pentru a întări legăturile de bună vecinătate şi politice, între cele două ţări.

Unele — altele.

Plata M. S. Regelui.

Curtea Regală se ține cu cheltueli însemnate. Aproape nu e zi ca ea să nu aibă oaspeți înalți din streinătate sau din țară, a căror primire e împreună cu parazi, cu cheltueli. Regelui i-se cer multe, cari fac cheltueli multe, cheltueli cari, drept judecând, nu-s ale Regelui ca om, nici ale Familiei sale, ci ale Tronului țării în jurul căruia ele se cer și se fac.

Pentru a face față acelor cheltueli, Țara dădea Regelui României mici, 2 milioane de Lei pe an.

După război, scumpirea făcu pași repezi și mari, toate plățile se urcară în 2 rînduri, în 3, în 4 rînduri, numai plata Regelui țării a rămas tot cea de nainte de război.

Guvernul de acum a crezut că aceasta nu mai poate rămînea așa. Cînd viața s'a scumpit pe toată linia de 30—50, ba și de 100 de ori, — nici un Rege nu mai poate trăi cu plata ce-o primea dela țară nainte de război. E drept că și guvernele de nainte, și-au arătat gîndul de a urca „lista civilă“ (așa se zice la plata Regelui), dar Măestatea Sa a spus, că, fiind împrejurările de viață ale statului încă prea tulburi și grele, nu primește urcarea plănuită.

Acum a primit-o. Și guvernul i-a urcat plata la de 5 ori față de nainte de război, (dela 2 la 10 milioane Lei pe an). În asemănare cu urcările ori-căror altor slujitori ai țării (și Regele e tot un slujitor, pus sus la cîrmă, a țării) M. Sale Regelui i-s'a făcut cea mai mică urcare.

Cele 2 milioane de nainte de război erau cît 2 milioane Lei în a ur. Cele 10 milioane Lei de hîrtie de azi, nu fac nici cît jumătate de milion de atunci. De aceea guvernul a pus în legea de urcare a listei civile și aceea, că, din cele 10 milioane, 700 de mii, (adecă mai puțin ca 1 milion) să i-se dea în aur. Cel puțin atîta să aibă ca temei sigur, dacă prețul hîrtiei va mai scădea, încît 10 milioane să nu facă nici a 10-a parte din cele milioane bune de nainte de război. Dacă i-se dau 700 de mii în aur, astea fac cît 700 de mii bune de nainte de război, — celălalte 9 milioane însă (până la cele 10 de azi) date în hîrtie, nu fac decît a 4-a parte din al doilea milion bun, de nainte de război.

Un corb alb...

În București trăia un bancher evreu Iacob Elias, care își făcuse o avere foarte mare. Nainte de război încă prețuia câteva zeci de milioane, iar după prețurile de azi, face vre-o 600 de milioane Lei. N'avea acest om nici o rudenie nici în sus pe scara neamului, nici în jos. Nainte de război, prin 1914, fiind bătrîn, și-a făcut testamentul și a lăsat prin el câteva zeci de

mii Rabinului din Ierusalim, ceva oamenilor de serviciu din jurul său, iar încolo toată averea a lăsat-o Academiei Române (sfatul învățătorilor țării), ca să facă cu ea faptele de binefacere pe care ea le va crede de bine.

E fără păreche în istoria neamului evreesc, să găsești un evreu care să gîndească și să făptuiască așa, ca bun patriot. E adevărat corb alb între cei de semînția lui. Și e ca o strigare către frații săi: Aici trăiți, aici vă înbogățiți, pe țara asta s'o iubiți și ei să-i jertfiți, — nu cu un ochiu la bunurile ei, cu celalt peste hotare, căutînd calea de a duce afară din ea ce ați câștigat aci...

De ce nu vă place?

Sași supărați că li s'a dat Tribunal în Sighișoara.

Ziarul săsesc „Deutsches Tagespost“ din Sibiu își dă pe față nemulțumirea, că s'a dat Sighișoarei un tribunal. Ci-că n'a fost nici o nevoie de el, că cel din Ibașfalău împlinea singur slujba ce se cere.

Da, da. Nu era de lipsă. Ar fi de lipsă numai aceea, ca stăpînirile românești să nu se atingă de orașele Ardealului, cari sunt sau un-gurești sau săsești, ci să se tragă la sate, în munți, în peșteri, pentru ca fața veche ungurească și săsască a orașelor, să nu se atingă.

Pîn'acum și Ungurii și Sașii au ținut cît mai departe pe Români de orașe, apăsîndu-i mereu napoi spre satele lor. Același lucru poftesc să-l facă și stăpînirea românească cu noi. A ne ajuta să străbatem la orașe, a mai crepa aceste stînci streine din mijlocul mării românești, — e lucru fără rost, după părerea gazetelor săsești.

Cu rost e, să suferim și mai departe toate umilirile de care acéști prîtini ai noștri, ne fac parte și azi, unde numai pot.

O pildă. În Sibiu avem popor românesc număros, avem o Metropolie, o Teologie, o Școală Normală (de pregătit învățători), 3 biserici, foarte număroși maeștri și comercianți, — totuși sumeția săsască s'a arătat împungătoare față de Români chiar și atunci, cînd li-a croit locul de — în mormîntare în cimiterul nou al orașului... Primăria săsască le-a dat bieților „Valahi“ un loc cu totul de-o parte, la o lature, loc neluat în șamă, lângă jidani... Asta era sub vechea stăpînire.

Sub noua stăpînire, venind și mai mulți Români în Sibiu, și armată multă românească, — locul din cimiter dat mai nainte, s'a dovedit mult prea mic. Metropolia a cerut lărgirea locului, arătînd și încotro să se facă acea lărgire, așa ca să poată ajunge mai ușor din drum la cimiter. Aș! Primăria Sibiului, lăsată tot în mîna Sașilor pentru a-i „cruța“ (că ei tare ne-au cruțat pe noi prin veacurile), a dat Românilor lărgire de cimiter și mai încolo, și mai în laturi, și mai — după ușa! Incît Metropolia s'a văzut silită a protesta împotriva acestei purtări urite a primăriei săsești față de un centru arăt de însemnat românesc, ca Sibiu, cu Metropolie, școli, armată și altele.

Înțelegeți acum izvorul sufletesc din care vine și mirăiala împotriva tribunalului din Sighișoara... Li se va răspunde, dîndu-se Sighișoarei și un Liceu românesc! Și alte școli, de câte numai va avea nevoie poporul românesc de pe Târnavel!

Și ce încă?

Evreilor le trebuiește Liceu evreesc.

Vorbim într'alt loc de lupta ce o duce stăpînirea românească pentru a deschide drum culturai românești în câte-o cetățuie streină, cum e și orașul Târgu-Murăș. Acolo Ungurii cer, și li-se dă, să aibă și clase ungurești pe lângă cele românești, atît la Liceu cît și la școala medie de fete și la cea comercială.

Acum vin Evreii și — cer și ei! Ci-că statul român să le facă și lor clase evreești alătura de cele românești și ungurești, iar în Cluj să le facă clase evreești pe lângă Școala Normală (de învățători)!

La curînd vor cere să le facem și o Univesitate evreiască pe banii țării românești. Căci vād acești oameni, că ori-cît ne ustură ei prin sugerea de lipitori a puterii economice a țării, — noi tot nu cutezăm să ridicăm brațul spre apărare.

Din potrivă! Tinerii noștri univesitari se ridicară la luptă împotriva Evreilor ce i-au năpădit acolo în Univesități, — și urmarea fu, că cei mai buni dintre ei se treziră eliminați (dați afară) din Univesități și aruncați în temniți!..

Cînd te vei „deștepta“ Române?

O vorbă despre România.

Spusă de un Englez ce ne cunoaște.

Profesorul univesitar englez R. W. Seton-Watson, cunoscut sub numele Scotus Viator, care a umblat mult printre noi și nainte de război și a scris mult despre stările dela noi, stăruiind pentru libertatea popoarelor subjugate din Austro-Ungaria, — a fost săptămînile trecute iară pe la noi, cercetînd în ce stare ne aflăm noi acum, ca domni în țară, și în ce stare ținem noi pe cei ce ne ținuseră sub călcăiul lor. A vorbit acum cu fruntașii ungerilor, ca a celor ajunși sub stăpînire, și n'a avut ce vină mare să ne găsească, cînd a văzut ce de școli și teatre și societăți economice și culturale au Ungurii! Doar au mai multe ca noi, cari avem stăpînirea țării.

Totuși Scotus Viator se pare a fi tot cel ce a fost, ocrotitor mai mult al celor apăsați și nedreptățiți, pentru ei punînd acum vorbă bună, ca să fie, pe cît e omenește cu putință, cruțați...

Noi mulțămim lui Dzeu că nu trebuie să mai pună vorbă bună de acest fel pentru noi, ci acum — pentru alții...

Cînd a plecat din țară, a stat de vorbă cu redactorii dela „Pa-

tria“ din Cluj și și-a arătat reriile asupra țării și a viitorului — spunînd printre altele, că:

...în Anglia, oamenii cari știu ce despre România, au dragoste pentru Români, și au credința, că ceastă țară, date fiind împrejurările priincioase în care se a-

poate să ajungă în curînd un ra-pe pămînt, un raiu mai m. Greutățile prin cari trece însă, întîrzie, și nu se poate sp-până cînd, coborîrea acestei de raiu asupra țării. Nu-i place-lul cum se conduc treblele de ște a țării, în această vreme de facere, de trecere dela unele la altele.

Așa e. Dacă bărbații politici ar pune în purtarea lor față de alții, mai multă iubire de frate, îngăduință, iertare, brațișare de frați, — o, ce rep-am ieși din stările tulburi (ca nu zicem turbate) de azi și am junge la — raiul lui Scotus Via-

Spargere de stînci.

Pentru a deschide drum culturai românești.

— Licee nouă românești —

Di Dr. Pteancu, inspector general al învățămîntului în Transvania are un întreg plan de muncă pe care dacă Ministrul învățămîntului dela București îl ajută destul, — ceea ce nu este îndoi-că îl ajută, — apoi dsa despi-ncetul cu incetul, stîncă cea și grea a învățămîntului strein, o clădise prin vremuri stăpîniri străină, printre noi și pentru Ne împănase ungunii cu Lice („Gimnazii“) ungurești, cu școlii dii (civile) și normale (de învățatori), un întreg codru, de nu ne vedeam printre ele.

Din acest codru înveninat, s-curea românească trebuie să doboare câte-un arbore fără ori așezat acolo numai ca să țape neamul nostru și în locul lui altoiască un pom nobil al culturii naționale. Iar alți pomi se sădesc loc cu totul nou, unde pîn'aci se aflau.

Spre acest lucru năzuiește românească inimă dnul inspector Pteancu. Dsa are aprobarea (întrea) din partea Ministrului Școlii că în toamnă să deschidă 3 Lice românești nouă: la Sighișoara, la Bistrița și la Șo-cuta Mare, — iar Liceului unguresc din Sătmăre, să-l deese alătura și clase românești. Asemenea se pun clase românești pe lângă cele ungurești, Lice-papistaș maghiar din Careii Ma-

Ungurii Târgu-Mureș (M-răș-Vașarhei) sunt dintre cei îndărătnici ținitori la aceea, că șul lor să rămână tot așa vest-maghiar, ca în vremea lui Ba-și Tisza. Nu voiau să dea loc zidire bisericii românești! N-

cu porunca s'a dat puțință a se zidi o biserică românească la loc de frunte, după cum i-se cade azi.

De vr'un an de zile Târgul-Mureș a căpătat un primar nou, foarte înimos, foarte hotărât și foarte bun Român, pe dl Dr. E. Dandea. Acesta a început a-și mai băga mâna în cuibul de împotriviți, și decând e d-sa acolo, auzim adeseori țipete ungurești prin foile lór, că stăpânirea românească le „calcă drepturile“ (adecă drepturile de a ținea pe Români tot după ușă!).

Mai nou aflăm, că dl Dr. Dandea, avind caldul sprijin al dlui inspector general al Școlilor din Ardeal, Dr. Pteancu, a trecut în mâinile Statului român două școli mari ale orașului Tg.-Murăș, anume Liceul orășenesc și Școala Comercială, în cari vechea conducere a orașului, își făcea politica sa maghiară. Tot ținutul orașului e foarte bogat în Români, și aceia n'au avut decind s'au deșteptat și ei la dorul de lumină prin carte, altă școală decit unguerească în unguereasca cetate. — Acum însă dl Primar a predat, prin contract în rinduală, zidurile celor două școli comunale, Statului român, care lasă în casele fostului Liceu maghiar, Liceul românesc, botezat Liceul „Papiu Ilarian“, care e deschis de 2 ani în acele case, — iar în casele Școlii Comerciale va deschide în toamnă și un Liceu de fete, — în care va face loc și la o secție maghiară, dar de stat, cu profesori numiți de stat, pe ales. Că în asta stă frumseța inimii românești, că nu cere peirea ori-cărei culturi naționale streine. Ii dă voce și aceleia să trăiască, să se desvoalte, doar că supraveghează, ca în școlile streine, să nu se deie învățături dușmane țării.

Tot în Tg.-Murăș se deschide în toamnă și o nouă Școală Comercială, românească, cu secție (parte) unguerească.

Așa fiii și ficele poporului român din acel ținut vor avea dela toamnă încolo, bogat prilej a se pregăti în școli felurite, pentru a-și cuceri în noul stat locul ce li-se cade!

Așa se sapă mereu, și ici și colo, vad culturi românești, — spărgându-se multe stânci streine și dușmane, prăvălite în calea ei în trecut.

Din alte țări.

Răsturnări mari în Bulgaria

În Bulgaria s'a petrecut la începutul săptămânii de față, un lucru mare: *Întreg guvernul, pe când se afla în sfatul țării, a fost arestat, dinpreună cu toți deputații săi!* Iaca cum:

Bulgaria era condusă de partidul țărănesc, care, deși propovăduise atâta vreme că e partidul „păcii“, al „dreptății“ celei mai curate, — după-ce, pe urma prăbușirii armatei bulgare, ajunse la putere în cap cu Stambolinski, — s'a prețuit, când a fost la frânc, într'un

adevărat tiran al celor din alte țări! Tăia limbi, aproape ca în Rusia.

Nemulțumirea contra tiraniei acestui guvern, a tot crescut și acum a dat rod. Partidul Macedonian, cel pentru autonomie largă, a făcut înțelegere cu partidul militar, la fel de nemulțumit cu volnicile guvernului, — și Luni, pe când Ministrii erau la adunarea sfatului țării, — o trupă de revoluționare stând din 2,000 de oameni înarmați, puși sub comanda unui ofițer înalt, au încungiuat parlamentul (casa sfatului țării) au intrat în sfat și au arestat pe Ministri și pe deputați, și au numit ei un nou guvern, — pe care Regele Boris, l-a primit cu vădită plăcere, — căci nici el nu mai putea suferi obrăznicile lui Stambolinski.

Ce va mai fi, vom vedea. Un lucru se vede de azi: Popoarele nu mai vor să poarte jugul tiraniei celor cu gura mare și cu fapte puțințe.

Iarși mâni păcătoase descoperite în Cluj?

Ziarul „Infrățirea“ din Cluj aduce în numărul să de Mercuri 13 Iunie (săptămâna de față) știrea, că poliția a pus mâna acolo pe o nouă bandă de răufăcători, — cari făuriseră planul să omoare pe Principele Carol Moștenitorul tronului, la venirea sa în Cluj, — dar temându-se de prea marile suferințe ce vor avea de îndurat Ungurii pe urma acestui omor, s'au hotărât să-i deie vânt Generalului Petala, comandantul armatelor din Cluj și mai multor ofițeri înalți din Copul VI. de armată ce se află în Cluj.

Planul păcătos a fost descoperit de poliția română, purtătorii lui sunt arestați și ei au mărturisit că au avut acest gând!

Se vor da amănunte.

O primejdie națională.

Pocăit judecat la 3 ani robie, pentru-că nu vrea să pună mâna pe pușcă.

În numărul trecut al „Libertății“ spuneam, că gârgăunii intrați în capul unor frați rățaciți ce se zic pocăiți, — sunt o primejdie pentru neam și țară.

Abia puneam la postă acel număr și foile dela Cluj ne aduceau următoarea știre foarte tristă pentru noi:

Mercuri (săptămâna trecută) Conziliul de Război (tribunalul militar) a judecat, sub președinția dlui Colonel Bulbuc, procesul soldatului Mihai Madula din Regimentul 87 de Infanterie, pentru neîmplinire de serviciu (de slujbă).

Numitul soldat spune, că el fiind „baptist“ (nazariuș, pocăit) în temelul credinței sale, chemat fiind la slujba militară nu vrea să pună jurământul de supunere și nu vrea să iee arma în mână!

A fost osândit la 3 ani robie.

Pocăiții o să zică: Iacă un martir, mucenic, al nostru.

Noi zicem: Nenorociților! În-

chipuiți-vă că jumătate din armata țării, ori chiar toată, ar zice ca „mucenicul“ vostru Madula Mihai (de n'o fi și ungar pe lângă „pocăială“), — și atunci o laie de țigani cu 3 puști ruginite, ar putea cuprinde țara și v'ar face robi, sluji, dobitoace ascultătoare lor!

Dar unde vă e mintea?

Când toate popoarele ar fi pe pace, atunci voi ați avea dreptate a nu lua arme ucigașe în mână, dar când șapte neamuri vrășmașe ne pândesc din șapte părți ale țării, voi viceți: pe mine nu mă lasă „legea mea“ să pun mâna pe armă pentru a-mi apara casa și moșia de vecinii răi?

Spre America.

Câți merg din România și unde?

Ministerul de Interne (peste treburile din lăuntru a țării) arată, că în cele din urmă 3 luni ale anului 1922, i-s'au înaintat 6225 cereri pentru pașapoarte la America. La 5004 înși li-a și dat pașapoarte, să plece, dar la 1221 nu.

De unde se cer cele mai multe pașapoarte? Din Ardeal, Bănat, Crișana. De aci sunt 93 la sută din cereri. Din vechiu regat abia 3 la sută, din Basarabia abia 2 la sută.

Cei mai mulți cari cer plecarea sunt bărbați între 25 și 40 de ani. După meserii, cei mai mulți sunt agricultori (lucrători de pământ) și meseriași.

După neam, cei mai mulți sunt germani (nemți), cam 40 la sută; unguri aproape tot pe-atâta (35 la sută); Românii cam 20 la sută. E-vrei abia 10 la sută. (Acéstora le foarte place în Palestina asta de aici, la ce să se mai ducă alurea!)

NOUȚĂȚI

Pentru Andrei Șaguna. La 29 Iunie se împlinesc 50 de ani dela moartea marelui Arhieru Andrei Șaguna, cel care a făcut lucruri aproape peste puterile omenești, — pentru biserică sa gr-orientală și prin ea pentru neamul nostru românesc din Ardeal și Bănat.

Biserica mulțumitoare dorește să prăznuiască această zi cu pompă vrednică de marele mort. Înștiințat despre aceasta, guvernul a hotărât să iee și el parte în chip simțit la sărbare. Vor sosi pe acea zi la Sibiu cei mai mulți ministri. Iar Metropolitul-Primat Miron Cristea, cel crescut în spiritul metropolitului Șaguna, va veni însoțit de toți arhierii din vechiul Regat, din Basarabia și Bucovina.

Unele foi din București țin a ști, că și Maestatea Regele încungiuat de Familia Regală, va veni la aceste sărbări.

Toată lumea va pleca la Reșinari, la mormântul lui Șaguna, unde profesorul universitar Dr. Lupaș va vorbi despre vrednicia vieții lui Șaguna.

Pregătirile pentru marea sărbare, s'au și început.

Spliale în Munții-Apuseni. În vara aceasta se va înființa în comuna Albac din Munții Apuseni, un spital care să stea la îndemână bunului popor de Moși din acei Munți,

Dentist Dr. S. Soidner

dă consultați în ORĂȘTIE, Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj de asupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți fără durere. — Regulare de dinți. Punere de dantură. (816) 6-10

iar la Câmpeni un ambulatoriu. —

Acest ținut, din cele mai curate românești, fusese cu totul lăsat în părăsire de stăpânirea unguerească. Ungurii mai curând ar fi dus în Munți germani de boale, care să nlmicească dârzul popor, decât să-l lecuiască. De aceea au și avut mult de suferit din punct de vedere al sănătății, — toate spitalele fiind mult prea departe, decât ca să le poată folosi și ei. Stăpânirea românească ia întâia oară măsuri a se da acestui vrednic popor o îngrijire omenească la întâmplare de boală.

Examenele la Școala primară de stat pentru fete din Orăștie, se vor ținea cu următorul program: În 18 Iunie orele 8-10 a. m., cu cl. I., 10-12 a. m. cl. II., 3-5 d. m. cl. III., 5-7 d. m. cl. IV.

În 19 Iunie orele 8-9 a. m. se va ținea examenul la Grădina de copii (Azil), 9-12 a. m. cu elevii particulari. La 3-5 d. m. încheierea festivă a anului școlar.

On. Părinți și binevoitorii școlii noastre, sunt rugați a lua parte la aceste examene. Direcțiunea.

Convocare. Părinții și tutorii elevilor liceului „Avram Iancu“ din Brad, foștii elevi ai acestui liceu, profesorii, precum și toți sprijinitorii lui sunt prin aceasta convocați la adunarea generală pentru formarea comitetului școlar pe lângă acest liceu, pe Duminecă în 24 Iunie 1923 la ora 3 d. a. în Brad, în sala liceului. — Direcțiunea liceului.

Școala Medie de fete din Orăștie a avut în ziua de 20 Mai o sărbare de vară (maial) în curtea școlii, cu mese întinse pentru public, cu corturi în cari se vindeau cărți postale, prăjituri, beuturi, tutun. Muzica militară desfăta elevele și publicul. Toată sărbarea-petrecere a fost foarte reușită și plăcută.

Din acest prilej mulți dintre cei ce au cercetat sărbarea, au făcut suprasolviri în folosul școlii. Direcțiunea le aduce mulțumită și pe calea aceasta. Lista dăruitorilor se poate vedea la Direcțiune.

Lei scăpați pe câmp la Bratca, pe urma unei ciocniri de trenuri. Luni în 11 Iunie un tren de povară mergând dela Cluj spre Orade, ducea cu el și câteva vagoane cu Circusul „Olimpia“. Când se plece din gara Bratca (între Cluj și Orade), un alt tren de povară ce manevra (se mișca) în stație, fiind rău îndreptat, a venit și el spre șinele pe cari pornise trenul cu Circusul.

Apoi las' de n'a fost aci Circus! Trenul de manevră s'a izbit de trenul ce plecase lovindu-i câteva vagoane și răsturnându-le. Frânarii de pe vagoanele lovite, au fost omorâți. Iar un vagon, în care erau închise tocmai animalele sălbatece ale Circusului, fiind zdrobit, au scăpat doi lei și trei lupi de cei îmblânziți, care se arătau și făceau figuri în circ. Cum s'au văzut la larg, au luat-o peste câmp. S'au luat fel și fel de măsuri pentru prinderea lor, — dar nu se știe de l-au mai putut prinde.

Se fac cercetări asupra vinovățiilor pentru ciocnire. Acarul (care schimbă șinele) a fost arestat.

Posta Redactiei

Dsale Pavel Secoșan în Toracul mare. Nu aflăm să fi sosit încă. Nu ne-ai scris când i-ai trimis? ca să știm cam pe ce timp să cerțetăm? Ti am trimis azi recomandat cele arătate ca procurate, căci va sosi ea și scrisoarea. Un frate de acolo, căruia i-am trimis un pachet recomandat cu cărți, ne scria, că abia l-a capătat la vre-o 6 săptămâni, — mai târziu ca din Australia. Așa o fi și cu ce ai trimis dta și poate și cu ce-ți trimitem noi acum. Vesteste-ne de ai primit?

Dsale Gh David, în Lip. Societatea nu s'a înființat încă. Când va fi înființată, vei ceti despre ea în foaie. Atunci cere-ne îndrumări. Acum și noi suntem în chibzuire.

Dsale P. F. în Sec. Am scris în foaie, dar se vede că și-a scăpat din vedere, că anunțuri (vestiri) despre logodne, căsătorii, moarte, nu se pun decât ca inserțiuni pe plată. Așa e învoit între toate foile de seamă. Dacă am publica toate logodnele și căsătoriile, încă cu amănunte, ar trebui să dăm 2-3 coloane numai cu aceste știri, — cari privesc numai chiar pe cei foarte apropiați celor căsătoriți, — iar pe cetitorii cei mulți i-am lipsi de un material de cetit ce-i interesează și pe ei. Loc acestui fel de știri se face numai după noutăți, în locul rămas pentru anunțuri plătite, — și taxa e 25 Lei de o publicare până la 5 șire. Dacă după aceste lămuriri, ții totuși să se publice vestirea aceea, trimite taxa și i-se va face loc.

Dsale I. M. el. G. d. j. Iartă, dragul nostru cetitor, dar poeziile trimise sunt încercări prea începătoare. Nu le putem folosi. Alte știri de interes obștesc, cu plăcere. Meșteșugul poeziei e anevoios, trebuie deprindere multă și dar deosebit, ca să le nimerești așa ca să placă cetitorilor.

Dsale I. Gheți, în Mali-Torac. Ti-am trimis volumul de Bobârnaci și cârticelele, dar am plătit pentru ele posta așa de scump (19 Lei!), că cei 8 dinari (a 2 Lei 30 unu!) abia s'au ajuns pentru postă. De aceea te rugăm să ne trimiți după asta prețul cârților, vre-o 10 Lei (4 dinari și jumătate). Cu o cale pune și întregirea abonamentului. Ai trimis 20 dinari, mai lipsește 20 ca să fii plătit pe anul de față întreg.

Dsale Pavel Secoșan în Toracul mare. Cam același lucru. Pentru 5 dinari și 5 Lei, cari fac cam 17-18 Lei și-am trimis cârticelele plătiind posta cu 14 Lei. Pentru cârticele nu ne-a rămas mai nimic. Iți trimitem foile. Când trimiți plata pentru ele, adaugă și ce ni s'ar mai cădea pentru cârticele, vre-o 8 Lei.

Târgul de săptămână în Geoagiul-de-jos

atât pentru vite cât și pentru marfă se va ținea regulat în toată **Joia**. (890) 5-16

Prăvălia de manufactură

a subscribului, fostă în localul de lângă sticlăria Szölösy, se află azi în **Strada Apei, lângă Vopsitorie, — în casa proprie!**

Am provăzut-o mai nou cu tot felul de mărfuri de manufactură pentru domni și pentru țărani, ca: Grenadinuri frumoase, moda cea dintâi, stofe pentru bărbați, delenuri, giolgiuri și altele.

Aflându-mă în casa proprie, pot da mărfurile cu prețurile cele mai reduse, față de împrejurările de azi!

GEORGE CIOCA

(845) 1-3 comercian, Orăștie, strada Apei, lângă Vopsitorie.

Nouă prăvălie românească de Manufactură, de modă și articole de tot felul pentru țărănimea de la oraș și sate,

— s'a deschis în 4 Iunie, zina de târg, în **Orăștie**, casele dlui Androne, din jos de Magazia de sare Guido Schon. Este cea mai bine arangată pentru sezonul de vară și cu cele mai nouă articole din țară și străinătate! Cele mai reduse prețuri!

Rog binevoitoarea cercetare a noului Magazin din partea onor. public. (842) **PETRU DRĂGAN** 2-3

Licitație publică.

Casele din strada Covacilor (Andrei Bârsan) Nr. 3 potrivite pentru meseriaș, se licitează din mână liberă în 17 Iunie st. n. a. c., la orele 4 după amiază, la fața locului. (848) 1-1

CONCURS

Cercul de Recrutare Sibiu are nevoie pe anul curent de următoarele cantități de leme de foc și furajiu:

- a.) Lemne de foc de esență tare . . . . . 39 vagoane.
- b.) Ovăs sau orz : 6800 kg.
- c.) Fân . . . . . 4000 "
- d.) Paie sau Paie de ovăs . . . . . 7500 "

Toate speciile de marfă sunt furnizabile până la 31 Octombrie 1923. Condițiunile (art. 72-83 din legea pt. Contabilități publice cât și caetul de sarcini etc.) se pot vedea zilnic la Cercul de Recrutare.

Ofertele se vor înainta în plicuri închise. Concursul se va încheia la 20 Iunie a. c. orele 11 când se va hotări asupra ofertelor. (849) 1-2

Cercul de Recrutare Sibiu.

In comuna **Bichigi** (lângă Făget, jud. Caraș-Severin) vând **moara de apă**

cu 2 petri și cu site.

Se ține de această moară: casă de locuit, grajd și șopron, 5 jugăre de pământ arător și 1 1/2 jugăr pădure. Le vând cu preț convenabil, după înțelegere.

Alexandru Opressu

(846) 1-2 proprietar Făget.

MORAR priceput la moară sislematică (cu site) ca și pentru mori plene (simple) conducător și azi la o moară cu site, — caută loc de conducător la o moară. Adresa la foale. (850) 1-2

Casă de vânzare.

Casele din Orăștie, Calea Mihai Viteazul (Drumul țării) — foste alei Orbones, — sunt de vânzare. Zidirea se află în mijlocul curții, și constă din 3 odăi mari, bucătărie, verandă de sticlă și o sură mare, toate în stare bună și frumoș aranjate. Le vinde din mână liberă:

Ioan Moldovan

(843) 1-6 măcelar în Orăștie

Casă de vânzare.

In comuna Bozeș (sediu notariat) o casă constătoare din 5 camere, laterale, șură cu grajd împreună cu o grădină de circa 3 jugăre cu pomi (altoiși) de vânzare.

Casa e potrivită și de prăvălie.

A se adresa la dna

văd. Eugenia Cristea

(844) 1-2 Bozeș p. Geoagiul de-jos.

Moară de vânzare

având două perechi de petri; poate fi folosită și pe Marăș, mânăta cu apă, dar și cu benzină, e de vânzare foarte ieftin la subscrisul. Preț 30.000 Lei.

Augustin Batențianu

(847) 1-1 Albaiulia, str. Mărăști, 26.

„ALBINA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII CENTRALA SIBIIU.

FONDATA LA ANUL 1872.

Sucursale: BRAȘOV, BUCUREȘTI, CLUJ, LUGOJ, MEDIAȘ, TÂRGOUL-MURĂȘ, TIMIȘOARA, SÂN-MĂRTIN.

Capital deplin vărsat . . . . . Lei 25.000.000 —
Fonduri de rezervă . . . . . " 16.000.000 —
Depuneri spre fructificare . . . . . " 256.000.000 —

Lucrează cu toate centrele din țară.

Lucrează direct cu cele mai mari bănci din America. Are o secție specială pentru afacerile Americane.

Jertfește anual sute de mil de Lei pentru scopuri de binefacere și culturale.

— Primesțe: —

Depuneri spre fructificare

de plată la vedere, cu 5% dobândă, fără considerare la sumă.

Pentru Depuneri cu termen fix (mai lung) plătește 5 1/2% — 7% după mărimea sumelor și durata termenelor de plată. (825) 3-10

Darea către stat o plătește Institutul din al său.

No. 172-1923.

Publicațiune.

Prin aceasta se aduce la cunoștința publicului cumcă în comuna Călnic, județul Sibiu, va ținea de aici înainte în zilele de 3 Iulie și 2 Decembrie târg de țară de vite, iar în zilele de 4 Iulie și 3 Decembrie târg de mărfuri.

apoi în cepându 3 Iulie 1923 în ziua de Marți, târg săptămână (de vite și marfă). Călnic, 27 Aprilie 1923. (836) 2-3 Primăria comuna

In Deva,

pe Drumul Aradului, e de vânzare pe 9 ani, un mare cal potrivit, atât pentru prăvălie, cât și pentru crăsmă.

Informațiuni la:

Emanuel Nussbaum

(835) 3-3 în Orăștie.

Cală de măcelar

se află imediată aplicare la subscrisul. Condiție permanentă.

Nicolae Opincariu

(839) 2-3 m. măcelar, Orăștie.

Batoză de 700 milimetri în preună cu motor benzina de 6 P. H în stare de funcțiune, se află de vânzare, cu preț convenabil, la:

George Oprea

(839) 2-3 în Sebeșul Săsesc str. A. Iancu 52 (j Sibiu)

Piei crude, nelucrate, și mari, de vițel, de miel, de led, altele, — le cumpăr, fie în stare crudă, fie uscate, plătiind pentru cele mai înalte prețuri de zi.

:: Secția de piei crude alui

EMANUIL ABRAHAM

(784) 8-12 Orăștie, Piața mare